

KAKOVOST ŽIVLJENJA

KAZALCI BLAGINJE DRUŽBE

KAKO BI LAHKO IZMERILI ALI VSAJ KVALITATIVNO OPISALI DRUŽBENI RAZVOJ?

Zahteve po sistematičnem zbiranju podatkov o družbenem razvoju se pojavijo ob večjih družbenih spremembah:

- konec druge svetovne vojne
- povečan vpliv znanstvenih in tehnoloških sprememb
- spoznanje o človekovih nenadzorovanih posegih v naravo
- uveljavljaje človekovih pravic

(Splošna deklaracija o človekovih pravicah 1948 pravi, da ima vsakdo pravico do primernega življenjskega standarda, ustreznega zdravja in ustrezne blaginje, vključno s prehrano, obleko, stanovanjem in zdravstveno oskrbo. Vsakdo ima pravico do izobraževanja, dela in socialne varnosti.)

Sistematično raziskovanje kazalcev družbenega razvoja se je začelo v okviru OZN. Služilo je za :

- analizo družbenega razvoja
- načrtovanje ustreznih socialnih politik.

KAZALCI DRUŽBENEGA RAZVOJA NAJ BI OPISOVALI DRUŽBENO IN INDIVIDUALNO BLAGINJO.

Ekonomski kazalci (*višina dohodka na prebivalca*)

Podrejanje kvantifikaciji oz. **objektivnim merjenem** kazalcev (*št. brezposelnih, višina dohodka, stopnja izobrazbe, št. zdravnikov...*)

Kasneje dodajo tudi **subjektivne kazalce** merjenja (*osebne ocene ljudi in njihovo vrednotenje življenjskih razmer*).

DVA KONCEPTA RAZISKOVANJA BLAGINJE

ŽIVLJENJSKA RAVEN

Kazalci so sprava zajemali podatke na agregatni ravni oz. na ravni družbe/skupine (stopnja smrtnosti, število TV sprejemnikov na določeno št. preb...), kasneje pa tudi na individualni ravni (stanovanjske razmere, posedovanje predmetov trajne potrošnje...)

Različni pristopi merjenja:

- indeks življenjske ravni
- kazalci temeljnih človekovih potreb
- kazalci življenjske ravni

Vsi skušajo izmeriti doseženo raven življenjskih razmer v neki družbi. Vsi poleg dohodka in izobraževanja v merjenje vključujejo tudi dostopnost do izobraževanja in zdravstvenih storitev.

KAKOVOST ŽIVLJENJA

Je širša od življenjske ravni.

Raziskuje **želene** življenjske razmere oz. zelen življenjski standard. Vključuje tudi potrebe, ki jih lahko zadovoljimo skozi medosebne in družbene odnose (vključenost v mrežo družbenih odnosov, dostop do kulturnih dobrin...).

Upošteva posameznika, njegove potrebe in dejstvo, da se življenje posameznika v okviru življenjskega poteka spreminja.

Spreminja se tudi razumevanje kakovosti življenja, zato se spreminjajo tudi načini zajemanja in analize podatkov.

Kazalci kakovosti življenja po Allardtu: imeti, ljubiti, biti.

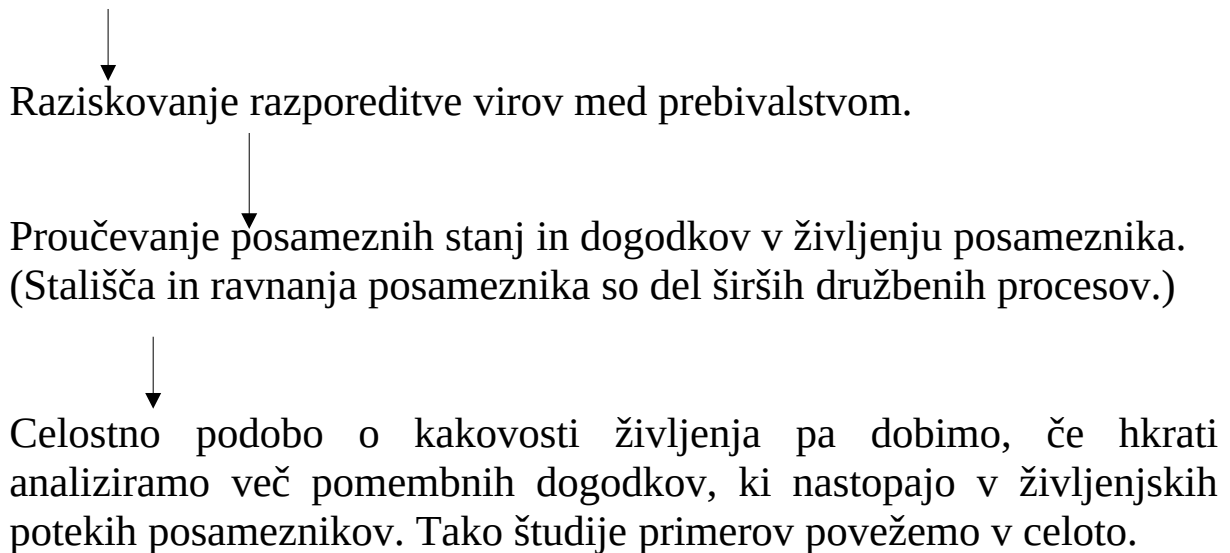
RAZISKOVANJE KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V SLOVENIJI

1984 NA INŠTITUTU ZA SOCIOLOGIJO

Cilji:

- oblikovati kazalce virov za zadovoljevanje potreb na različnih področjih življenja
- meriti porazdelitev teh virov med prebivalstvom (glede na spol, starost, izobrazbo...) in ugotoviti razlike v zadovoljenosti potreb
- spremljati razvoj skozi čas

RAZISKOVANJE KAKOVOSTI ŽIVLJENJA SE JE SPREMINJALO:

Nadaljuje pa se tudi iskanje **agregatnih** mer kakovosti življenja – oblikovanje **socialne kakovosti**: ekonomska varnost, socialna vključenost, povezanost in sposobnost sodelovanja.

INDEKS ČLOVEKOVEGA RAZVOJA

OZN v 90-ih letih 20.stol. razvije

KONCEPT ČLOVEKOVEGA RAZVOJA – Povezati želi različne vidike življenja ljudi in različne razsežnosti blaginje. Gospodarska rast ni cilj, temveč je sredstvo za izboljšanje življenja.

Človekov razvoj se spremlja na treh ravneh:

- na **ravni življenja**, ki naj bo zdravo in dolgo
- na ravni **dostopa do virov**, ki ljudem omogočajo dostojno življenje
- na **ravni znanja** in možnosti, da ljudje izkoristijo svoje potencialne v okviru družbenih danosti.

Na njem je zasnovan **INDEKS ČLOVEKOVEGA RAZVOJA**. Zasnovan je bil leta 1990. Meri: zdravje, izobrazbo, gospodarstvo. Najvišji HDI =1.

Ali je sploh možno meriti kakovost življenja znotraj ene družbe in kako je možna primerjava med družbami?

Dojemanje kakovosti življenja je tesno povezano z vrednotami in normami posamezne družbe, s subjektivnostjo dojetanja.

Zato se v zadnjem času uveljavljajo kazalci, ki opisujejo spremembe v posamičnih dogodkih človekovega življenja ter s tem opisno prikažejo razlike v življenju posameznika in družbe.

ZDRAVJE

Je pomemben kazalec kakovosti življenja.

Kaj je zdravje?

Sam pojem zdravja se povezuje s človekom kot naravnim in družbenim bitjem. Na naše telo in ravnanje z njim pomembno vplivajo družbene razmere, naše vsakdanje izkušnje ter norme in vrednote družbe, v kateri živimo.

Sociologi pravijo vplivanju na oblikovanje človeškega telesa socializacija telesa oz. socializacija naravnosti človeka.

Skrb za zdravje in strah pred boleznijo postajata tudi pri nas pomembni vrednoti in družbeni normi.

Odgovornost v skrbi za zdravje je:

- individualna
- družbena.

Ali je opredelitev zdravja univerzalna?

Kako na opredelitev bolezni vpliva razvoj moderne tehnike?

Kaj je normalno in kaj patološko?

Kdo oblikuje merila za določanje bolezni, zdravja?

Kakšno je družbeno odzivanje na določene bolezni?

FUNKCIONALISTI: medicina varuje celotno družbo pred boleznijo.

MARKSISTI: zdravniki so del vladajočega razreda, zato se medicina ukvarja s problemi, ki pestijo bogate.

FEMINISTIČNE TEORIJE: medicinska praksa je patriarhalna – bolezni, ki niso zanimive za moške, niso enakovredno raziskovane.

OD PRAVNE IN DEMOKRATIČNE DRŽAVE K DRŽAVI BLAGINJE

PROCES OBLIKOVANJA DRŽAVLJANSKEGA STATUSA:

1. PRIZNAVANJE CIVILNIH PRAVIC

(svoboda govora, mišljenja, verovanja, pravica do življenja in lastnine)

– posameznik je **pasivni državljan** – **nevtralna pravna država** jih varuje in zagotavlja pravno varnost posameznikov na določenem teritoriju.

2. te so temelj POLITIČNIH PRAVIC

(voliti in biti voljen, pravica do političnega združevanja)

– posameznik je **aktivni državljan** – **demokratična pravna država**.

3. uveljavitev SOCIALNIH PRAVIC

- do socialne varnosti in ustrezne življenjske ravni
- polna in enakopravna vključitev vseh državljanov v družbo
- nastajanje države blaginje

SOCIALNA DRŽAVA

V INDUSTRIJSKIH DRUŽBAH JE PRŽIVETJE ODVISNO OD ZAPOSLOTITVE OZ. PLAČE.

TRADICIONALNE OBLIKE POMOČI IZGINJAJO.

ZATO NAJ BI DRŽAVA VZPOSATAVILA RAVNOTEŽJE V DRUŽBI MED SEBIČNOSTJO IN SOLIDARNOSTJO.

OBLIKOVALA SOCIALNO POLITIKO
SKRB DRŽAVE ZA BLAGINJO DRŽAVLJANOV

Okoliščine, ki so vplivale na to, kakšna socialna politika se je oblikovala v posamezni evropski državi:

- potek industrializacije in njeni nosilci
- prevladujoče politične razmere
- prevladujoča miselna tradicija,...

NAJPOMEMBNEJŠA PRVINA SOCIALNE DRŽAVE SO **SISTEMI SOCIALNEGA ZAVAROVANJA:**

- **zdravstveno zavarovanje**
- **pokojninsko zavarovanje**
- **zavarovanje za primer brezposelnosti**
- **invalidsko zavarovanje.**

Države so te sisteme uvajale ob različnem času, v različnem vrstnem redu, različnem obsegu in različne tipe (obvezno, prostovoljno, nacionalno) zavarovanja.

Sprva je bilo zavarovanje namenjeno le **industrijskim delavcem**. Kasneje se zavarovanje postopoma širi tudi na druge kategorije prebivalstva (danes je v večini zahodnoevropskih država v sistem pokojninskega zavarovanja vključeno vse prebivalstvo).

DENARNA NADOMESTILA SPRVA ZAGOTAVLJAJO **EKSISTENČNI MINIMUM**, KASNEJE ZAGOTOVIJO **RELATIVNI DRUŽBENI POLOŽAJ**.

NAČELO SOCIALNE DRŽAVE JE ZAGOTAVLJANJE SOCIALNE VARNOSTI.

DRŽAVA BLAGINJE

= ZAVAROVALNA DIMENZIJA + SOCIALNA BLAGINJA

Pojavi se že med obema vojnama.

DRŽAVA ZAGOTAVLJA PROIZVODNJO DOLOČENIH DOBRIN IN STORITEV **ZA VSE DRŽAVLJANE**.

Država organizira in financira:

- gradnjo stanovanj, parkov, športnih igrišč, vrtcev, bolnišnic,..
- izobraževalne, zdravstvene, svetovalne, ... storitve
- zagotovitev varstva pravic državljanov v odnosu do organizacij

JAVNE DOBRINE IN STORITVE NAJ BI BILE BREZPLAČNO DOSEGLJIVE VSEM DRŽAVLJANOM NA **NIVOJU NACIONALNEGA MINIMUMA**. Določitev nacionalnega minimuma je stvar dogovora in je odvisna tudi od političnega razmerja moči.

Za bivše socialistične države je bila značilna **izenačevalna socialna politika**.

KRIZA IN KRITIKA DRŽAVE BLAGINJE:

- kriza se pojavi v sedemdesetih letih
 1. država blaginje je predraga:
 - socialni programi zahtevajo veliko finančnih sredstev in s tem zavirajo gospodarski razvoj
 - zaposleni imajo preveč pravic: ni motivacije za delo, izogibanje davkom
 2. država blaginje je potratna:
 - povečanje državne administracije, ki zahteva sredstva za svoje vzdrževanje
 3. država blaginje je zapravljiva:
 - dobrine in storitve zagotavlja tudi tistim, ki bi jih lahko plačali
 4. država blaginje posega v vse sfere družbenega življenja:
 - povečan nadzor nad državljanji
 5. država blaginje omejuje državljanom možnost izbire

6. država blaginje državljanom odvzema avtonomnost, samoiniciativnost in ustvarjalnost.

DANES SO RAZMERE DRUGAČNE zato je zavarovalna dimenzija v krizi:

- Zavarovalni sistemi temeljijo na lastnem prispevku zaposlenih. Danes pa narašča število brezposelnih.
- Narašča delež ostarelega prebivalstva upravičenega do pokojnin.

NA PODROČJU PROIZVODNJE DOBRIN IN STORITEV PA DRŽAVI BLAGINJE LAHKO OČITAMO:

- NEUČINKOVITOST – nesorazmerje med porabljenimi sredstvi in storitvami
- NEUSPEŠNOST – ne uresničuje zastavljenih ciljev.

Rešitev: pluralizem blaginje